

MESTERSZÁLLÁS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4-5
2. Mesterszállás bemutatása 6-10
3. Örökségünk 11-35
4. Eltérő karakterű településrészek Mesterszálláson 36-49
 - Településközponti terület*
 - Vegyes beépítésű falusias terület*
 - Üdülőterület*
 - Mezőgazdasági-Tanyás terület*
 - Gazdasági-Ipari terület*
5. Építészeti útmutató 50-73
 - Magasság*
 - Tetőhajlásszög*
 - Tetőforma*
 - Beépítés*
 - Színek*
 - Kerítések*
 - Ablakok, kapuk*
 - Homlokzatképzés*
 - Kerítések*
 - Részletek*
 - Felújítás*
6. Jó példák 74-75
7. Utcák, terek 76-77
8. Hirdetések, reklámtáblák 78

MESTERSZÁLLÁS KÖZSÉG
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

1

BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét a változatos utcák, terek, épületek sokasága adja, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép is a dallam, amit játszanak, az összkép mégis hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, régiek, újak, lakóépületek, középületek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élméletlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez is illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a helyi értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import utánzatok helyett a településhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt. Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át, egészen épített környezetünkig.

2

MESTERSZÁLLÁS BEMUTATÁSA

Mesterszállás község Jász-Nagykun-Szolnok megye déli részén található Tiszaöldvártól, Mezőtúrtól, Kunszentmártontól és a Békés megyei Szarvastól egyaránt 20 km-re. A megyeszékhelytől való távolsága 35 km. Közlekedési szempontból zsáktelepülés: egyetlen bekötőúttal csatlakozik a Martfű-Öcsöd között lévő műúthoz. Mesterszállás utolsó hivatalosan becsült népessége 725 fő (2017-ben). Lakások száma 382. Mesterszállás területe 4292 ha.

A település kialakulását a történeti adatok alapján legalább 700 évre becsülik. Elnevezését arról a Mesther nevű kunról kapta, aki egy 1347-ben kelt oklevél tanúsága szerint engedélyt kapott, hogy tizenketted magával, Töttös mester visegrádi várnagy és pilisi főispán kunsági birtokaira költözzön. A község neve először az 1524. évi összeírásban található, amikor Kolbászszerkezhez tartozó kunszállás volt. Lakosai még 1571-ben is kun neveket viseltek. A régészeti feltárások – az új kőkori Körös kultúra idejétől (Kr.e. 5000) a magyarság megtelepedéséig eltelt 6-7000 évben – a vidék korábban is lakott voltára utalnak. Ideális életfeltételeket nyújtó, kiváló földrajzi adottságoknak köszönhetően a viszonylag kis település, nem egészen 5 ezer hektáros területén 87 régészeti lelőhelyet ismerünk, bizonyosággal arra, hogy e terület egyetlen régészeti korszakban sem vált lakatlanná.

1533-ban királyi birtok. Ugyanez év december elején, János király, Czibak Imre váradi püspökkel a Szent Koronát magukkal hozva, itt szállt meg. Később Tisza-Varsán felé folytatták útjukat.

A tizenöt éves háború kezdetéig élő település. A község életére vonatkozó 1571. évi szolnoki török defter őrzött meg adatokat. Többek között azt is elmondja, hogy a település 29 házból állt és temploma is volt. Hadjáratok háborúk idején Mesterszállás kiszolgáltatottságát növelte, hogy a falu határa csak csekély mértékben nyújtott természetes védelmet, s a le- és följáró hadak útja leginkább erre vezetett. Különösen a tizenöt éves háború (1593-1606) okozott igen súlyos, mondhatni végzetes veszteséget.

Az 1699-évi bejáráskor készült feljegyzés szerint a "templom romokban hevert, maga a falu is emberemlékezet óta lakatlan".

Pusztaszer – Mesterszerállást a Jász-kun-kerületekkel együtt III. Károly császár 1711-ben történt trónra lépése után nemsokkal elzálogosították, és a német lovagrend tulajdonába került.

Három évtized múlva Mária Terézia uralkodása alatt 1745-ben kiváltották magukat a Jász-Kunok 515.000 forintért. A váltságdíjból Pusztaszer – Mesterszerállásért 4500 forintot kellett fizetni, attól kezdve Kunszentmárton tulajdonát képezte.

Ezt követően Mesterszerállás hasznosítása még szorosabban kapcsolódik Kunszentmárton gazdálkodásához. A lakosság ottani gyors növekedése azt eredményezte, hogy 1765-ben megkezdtek a legelőként használt mesterszerállási határ feltörését. Szigorúan tiltották azonban, hogy a pusztán a gazdák tanyát építsenek. A tilalom tartós volt, de 1815-ben mégis álltak már tanyák Mesterszerállás környékén. A területről 1826-ban készített térkép viszont még nem tüntetett fel épületeket a csárdán, a pusztaszer-házon és a csőszlakon kívül. Az 1850-es években bekövetkezett kunszentmártoni tagosítás után, azonban egyre több tanya épült a falu vonzáskörzetében.

Sok család állandó lakást épített és odaköltözött, hogy a Kunszentmártontól távol (20-20 km) eső kisbirtokát minél könnyebben művelhesse. A Körös szabályozása után megnövekedett a művelhető terület nagysága a határ eltartó képessége, így az 1870-es és az 1880-as évtizedekben tovább folytatódott a kunszentmártoni családok végleges kiköltözése. Gyorsan növekedett a pusztaszer lakóinak létszáma. 1890 évi népszámlálás alkalmával már 264 lakóház található.

E korai időszakban már megmutatkoztak a tanyavilág szerveződésének első jelei:

1869-ben közadakozásból a Pusztaszer - Mesterszerállás Alsó részén épült fel a vidék első iskolája. Ugyancsak közadakozásból épült a Felső részre iskola is 1870-ben.

Ezáltal két központ kezdemény alakult ki, amelyek még hosszú ideig meghatározták a lakosság mozgásait, kötődéseit.

Sokáig bizonytalan volt, hogy melyik körül alakul ki a falu belterülete. A templom felépítése döntötte el a kérdést véglegesen. A templomépítés emiatt döntő jelentőségű mozzanata a község történetének. A Felső rész valamivel kedvezőbb közlekedési lehetőségei (a mezővárosi országút itt haladt keresztül) és árvízmentes volta a templom helyének itteni kijelölése mellett szólt. A Fekete-halom környékének már korábban kitüntetett szerepe volt: itt állott a vendégfogadó és a pusztaszerház is, s a halom oldalában volt a pusztaszeri első temetkezési helye. Az Alsó részen lakók társadalmuk viszont szervezettebb, összefogottabb volt.

Az 1891-ben alakult Alsórácsai Polgári Olvasó kör pezsgő egyesületi életet teremtett. Kezdetben az alsórácsaiak ellenezték a templomépítés céljára folyó gyűjtést, hiszen felismerték, hogy a templom körül fog majd a falumag kialakulni, ráadásul számukra kedvezőtlen volt a felépítendő templom nagyobb távolsága is.

A templomépítést követően, 1897-ben bekövetkezett Mesterszállás Kunszentmártontól való közigazgatási különválása is. Az önállóvá vált község középületei az iskolához, a templomhoz hasonlóan saját erőből készültek el és a lakossághoz tartozó nem paraszti elemek (jegyző, pap, orvos, tanító, kereskedők, néhány iparos) lakóházai magától értetődően az új templom környékén épültek.

Vallásos érzelmek megnyilvánulása a mezei keresztek felállítására.

A lakosok száma folyamatosan nőtt, így 1892-ben Alsórácsán új iskolát építettek.

A lakosság 1893-ra elérte az 1200 főt, s nagyon időszerűnek mutatkozott, hogy immár helyi káplán végezze a pusztán lakók lelki gondozását. Tapolcsányi Godefréd minorita szerzetes lett a mesterszállási káplán 1893-ban. Nagyrészt neki és Dósa József plébános kitartó közreműködésének is köszönhetően 1893-ban határozták el a katolikus templom építését, közadakozásból. A falu közepén lévő Fekete-halmon (ősi képződmény).

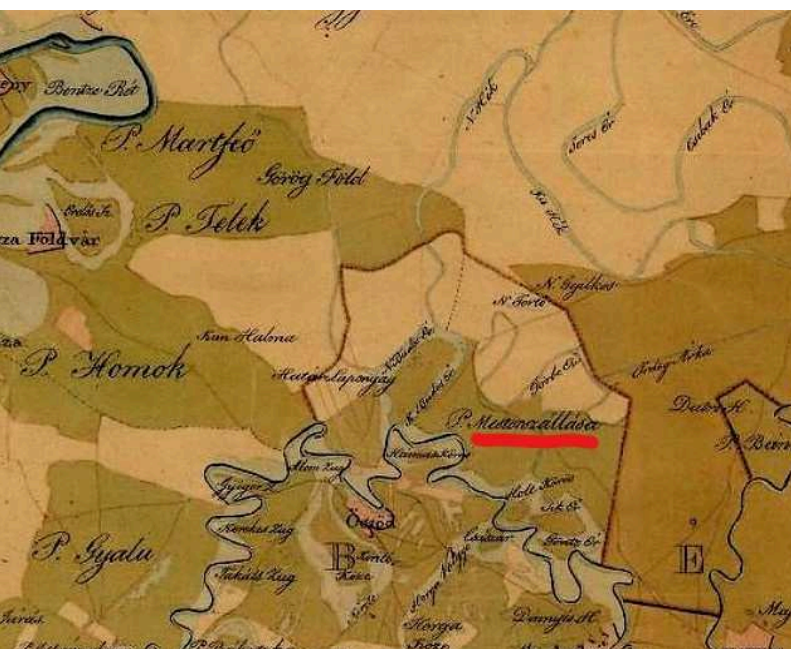
A templom a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Királyi Államépítészeti Hivatal tervei alapján épült. 1895. augusztus 1-én készült el a templom.

A templomépítés néhány éve sorsdöntő volt Mesterszállás életében: megerősödött az önálló községgé alakulás gondolata, s maga az önállósulás is megtörtént. A templomépítési mozgalom erősítette az önmaga erejére ébredt, s önállósulni akaró pusztai lakóinak öntudatát, s szinte jelképes módon előbb készült el az Istennek szentelt ház, mint a község háza, azaz a politikai község önállóságát kifejező épület.

Az első világháborút követően indul fejlődésnek a közép-mag, de még évtizedek teltek el, mire kialakult a tanyai szóróványtelepülés laza beépítésű, kis területű központja. Sok esetben ide költöztek be a család idős tagjai. Kezdetben tehát megerősödni a felsőrácsai település-mag.

Az 1950-es évektől Mesterszállás népmozgásait kettős folyamat jellemezte: a lakosság fogyása és koncentrálódása.

A tanyavilág programszerű felszámolása az 1956-60-as TSZ szervezéssel, a teljes kollektivizálással következett be. A falu civilizáltabb, kényelmesebb életkörülményeket biztosított: a dűlőutaktól távol fekvő és esős időben nehezen megközelíthető, templomtól, iskolától, orvostól távoli, villany nélküli tanyák lakosai vagy házat építettek, illetve vásároltak a faluban, vagy elköltöztek.

A falu központjának látványos fejlődése a 60-as évektől következett be. A belterület növekedésének lassú folyamata a tanyákról való beköltözéssel felgyorsult, s megindult a falumag lakosságszámának erőteljes emelkedése, a népesség koncentrációja. E folyamat során az 1960 és 1980 közötti 20 évben a belterületi és a külterületi népesség aránya megfordult Mesterszálláson, ma már alföldi viszonylatban aprófalunak számít. A község végleges közigazgatási önállóságát 1990-ben szerezte meg.

Településszerkezet kialakulása:

Mesterszállás a Tiszaúg északkeleti peremén lévő alacsony hordalékkúp síkságon, 81-85 m tengerszint feletti magasságon fekszik, s kissé kilóg ugyan a Tisza és Körös torkolat által közre zárt térségből, természetföldrajzi adottságai, mégis nagyon hasonlatosak e kistáj belsejében fekvő településekéhez. A folyószabályozások és ármentesítések előtti évezredekben a lassú folyású Körös bebarangolta a környéket. Számtalan ágra szakadva, újabb és újabb medreket alakított ki. A gazdag élővilágú vizek partjain nagyon sok letelepedésre alkalmas helyet találtak őseink. A szó szoros értelmében „végig lakták a partokat” s ha ránézünk a település térképére, a lelőhelyek szinte egymásba érő láncolata pontosan kirajzolja az egykori vízfolyások vonalát.

A környék régészeti feltárása napjainkig is tart. A régészeti lelőhelyek rendkívüli gazdagsága tanúskodik arról, hogy az egykori Mesterszállás területe már a bronzkor óta lakott hely és e terület egyetlen régészeti korszakban sem vált lakatlanná. Földjének több ezer éves történetével ellentétben maga a település igen fiatal. Többszöri pusztává válás eredménye az, hogy a mai település szerkezetét kizárólag szabályosan osztott, mérnöki megtervezett telkek és utcák alkotják és hiányzik az a történelmi település központi rész, amelynek alaprajza szabálytalan telekformát és girbegurba utcahálózatot adna. A tanyavilágban a falu belterületéhez képest jelentős volt a külterületi lakónépesség száma, ma már jóval kevesebb, de ma is jellemző. Külterületen jellemző a tanyásodás, Alsó-Mesterszállás néven külterületi tanyacsoportból alkotott lakott hely található. A telek használatot az alapvető mezőgazdasággal foglalkozó népesség határozta meg, illetve határozza meg napjainkban is. Szinte minden telken jelentős méretű gazdasági épületek helyezkednek el, a periféria felé ez a tendencia erősödik.

A település szerkezetét befolyásoló elemek a közút, a csatornahálózat, az élő Körös folyó és Holt-Körös ág. A környező városok gyűrűjét tekintve Mezőtúr, Martfű és Tiszaöldvár, valamint Kunszentmárton közelíthető meg a leghamarabb. A közúti kapcsolatai révén a megye és az ország távolabbi települései is megközelíthetők. Vasútvonala nincs.

A Körös egykori folyómedrei, kiszáradt mellékvízfolyásai, a köztük levő hátságok, illetve kunhalmok teszik változatosabbá felszínét. A déli és a délnyugati részen réti öntéstalajok, északi és keleti részen pedig réti csernozjom borítja. A határ hasznosításában a szántóföld uralkodik, a kevésbé jól termő nyugati-délnyugati részen kiterjedt legelők vannak.

Örökségnek tekintünk minden olyan értéket, melyet eleink hagytak ránk, legyen az hagyomány, életvitel, népművészet, vagy az épített környezet része. Ezen kiadvány célja többek között az épített örökség bemutatása, melynek bemutatott példái, Mesterszállás lakói számára történeti, néprajzi vagy természeti jelentőségük okán értéket hordoznak.

A település meghatározó jelentőségű épülete az 1895-ben épült a klasszicista jegyeket hordozó római katolikus templom, melyet a legenda szerint Rózsa Sándor egyik fő hadiszállásának a mesterszállási Fekete halmi csárdának a helyére építettek. A templom a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Királyi Államépítészeti Hivatal tervei alapján épült. Létrejöttében nagy szerepe volt Tapolcsányi Godefréd minorita szerzetesnek a mesterszállási káplánnak és Dósa József plébánosnak. Létrejöttének fontosságát jelzi, hogy a templomot közadakozásból építették. A templomhoz vezető lépcsősor két oldalán a stáció jelenetei sorakoznak, előtte acél harangláb áll. Kívül belül felújították 1959-ben.

A település központjában álló,
nemrég felújított plébánia
épülete a mezővárosi
polgárházak stílusában épült.

Magán hordozza ennek
jellegzetes építészeti jegyeit.

Az utcával párhuzamos
nyeregtetető, a magasított
térdfal, egyenes eresztvonal,
egymás mellé sorolt azonos
megformálású ablakok,
magasított lábazat. Díszítő
tagozatok, profilozott
párkányok és ablakkeretek
tagolják a homlokzatot.

A Polgármesteri Hivatal a település központi helyén áll. A saroképület kijelöli Mesterszállás két főutcáját. Sarkon átforduló, utcával, párhuzamos tetőgerinccel, egyenletes ablakosztással épült. Bejáratát az árkádos kialakítás hangsúlyozza.

A mai háziiorvosi rendelő a településen található néhány, klasszicista polgárház stílusában épült. Aránylag hosszú épülettömege, vízszintes homlokzat osztása, meghatározza a Szabadság út, település központhoz közel eső képét.

Elvértve találunk megmaradt polgári lakóházakat is Mesterszálláson. A földszintes házak utcavonallal párhuzamos nyeregtetővel, egyenes ereszvonalal, egymás mellé sorolt azonos megformálású ablakokkal, egyenes lábazattal épültek. A homlokzatot ablakkeretek, lizénák, pilaszterek tagolják.

A település életében igen fontos helyet foglal el az iskola. A falu lakói számára az önállósodás jelképe. Az első Felsőrészi iskola 1870-ben épült közadakozásból. A mai iskolaépület viszonylag hosszú utcai homlokzata, jól elkülönül a környező lakóházak sokaságától.

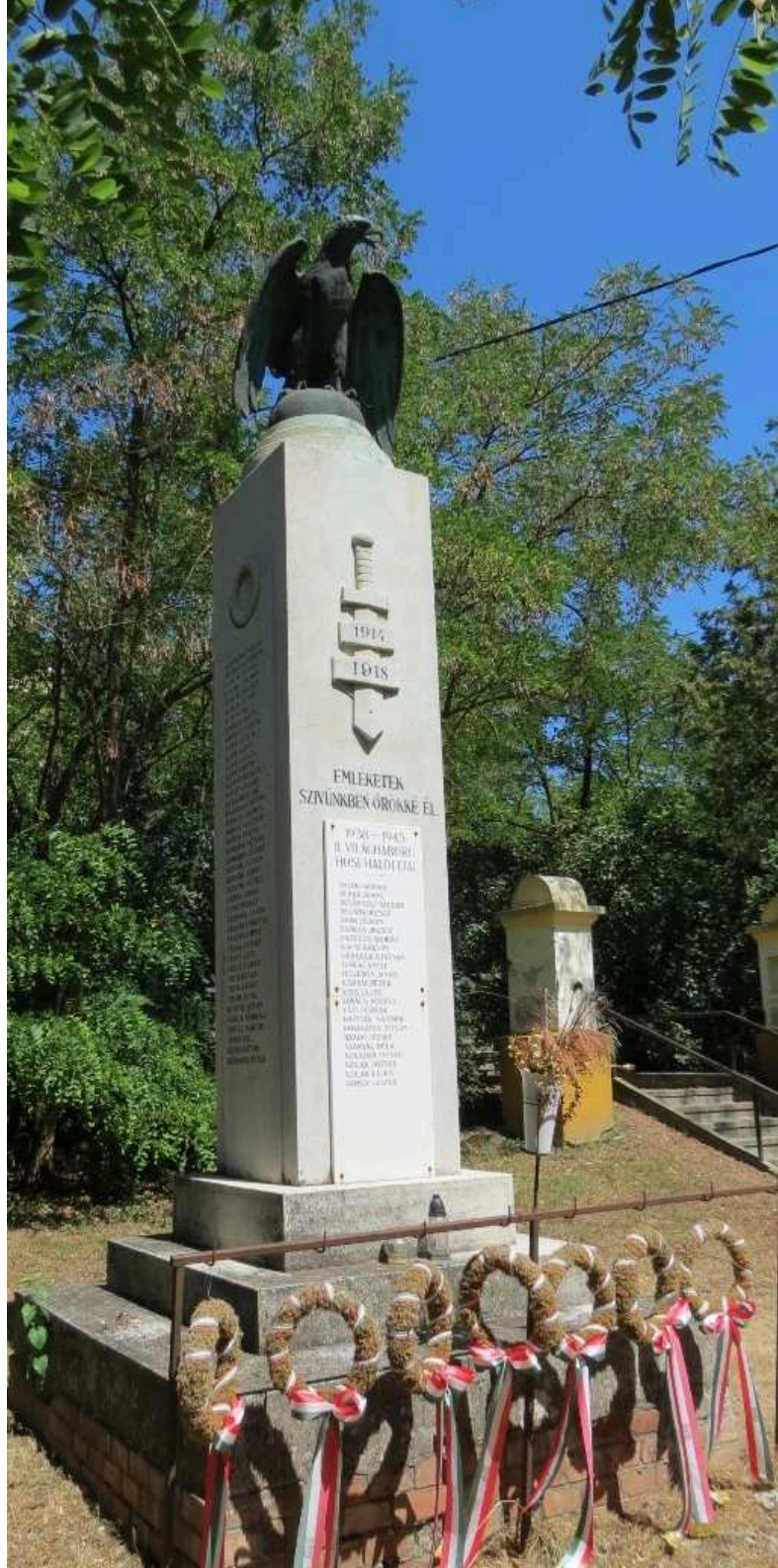
Az épített örökséghez tartoznak a településen fennmaradt népi lakóházak, melyeknek típusa arányrendszere, részletei követésre méltóak, s melyek magukon viselik egy letűnt kor emlékét.

A falu temetőjében áll a katolikus
temetőkápolna. 1926-ban
építették neobarokk stílusban.
Leromlott állapotú, felújításra
szorul.
Jelenleg is használják.

KÖZTÉRI SZOBROK, KERESZTEK

Egy település tereinek arculatát, hangulatát nagymértékben meghatározzák az ott elhelyezett szobrok, emlékművek. Mesterszállás legjelentősebb köztéri alkotásai egy-egy, a város történelmét meghatározó eseményének állítanak emléket.

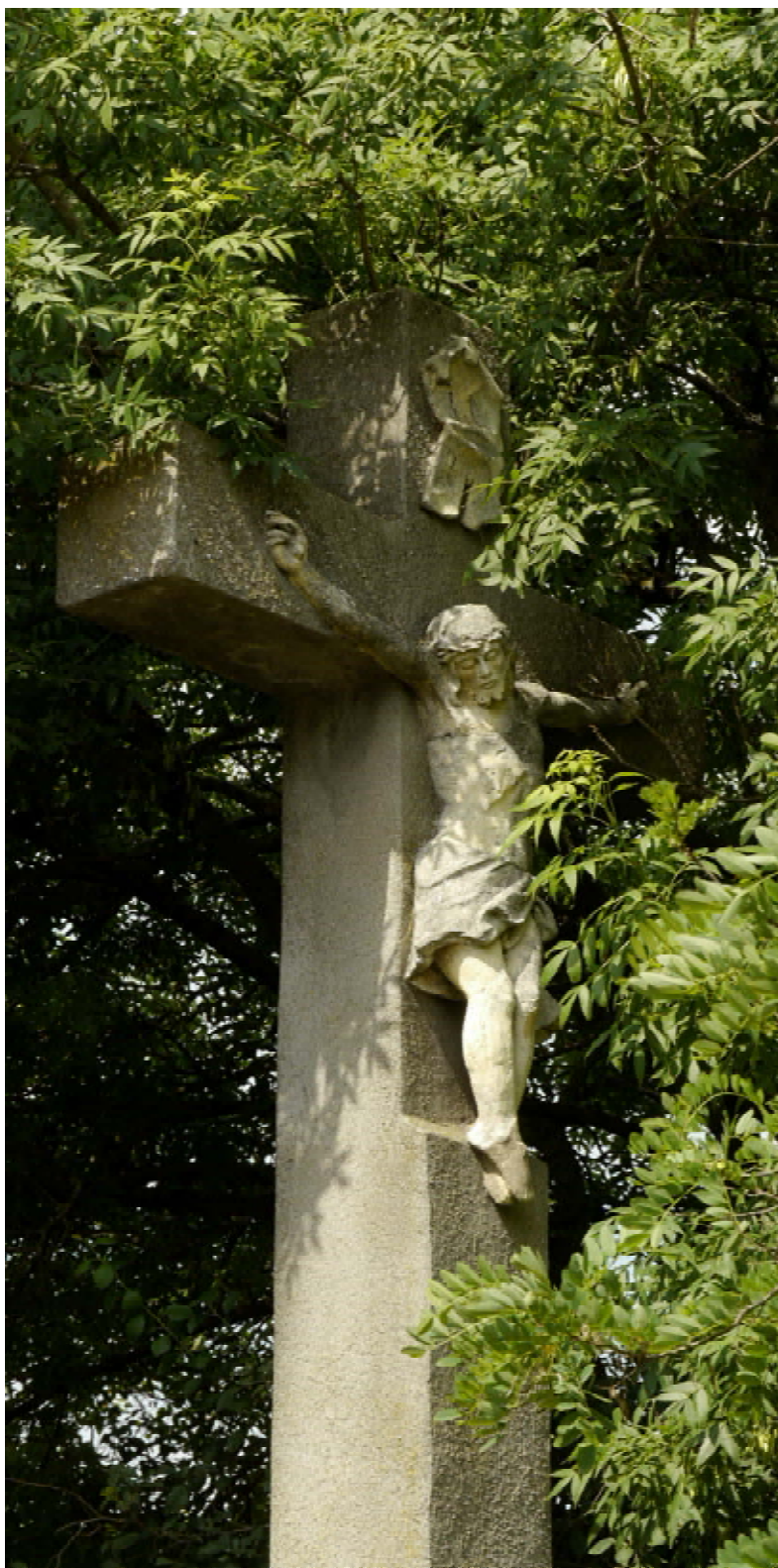
A község emlékművet állított az I. világháborús áldozatainak emlékére. Az oszlop két oldalán látjuk a 85 nevet tartalmazó névsort, azokat, akik az I. világháborúnak estek áldozatul. Márványtáblán, a II. világháború áldozatainak névsora olvasható, 23 névvel.

Mesterszállás 1897-ig Kunszentmártonhoz tartozó pusztaként létezett, ekkor alakult önálló községgé. Ennek az eseménynek 100. évfordulóján emlékművet állított a település. Ezt a megemlékezést összekapcsolták a honfoglalás millecentenáriumával.

Molnár Margit szobrászművész alkotása a Mesterszállás kun alapítóinak emlékére 2001-ben emelt szobor.

A keresztek, fészületek, elválaszthatatlanul hozzátartoznak a katolikus magyar falvak határaihoz. Mesterszálláson is sokat találunk belőlük.

Ezek a régi — több helyen sajnos lepusztult, tönkrement állapotban lévő — keresztek, fészületek bizonyos történelmi atmoszférát adnak a katolikus magyar falvak határainak. Múltunk fontos darabjai. Valamikor jelentős szerepet töltöttek be a katolikus közösségek, falvak, városok vallási életében. Az év folyamán többször felkeresték ezeket a kegyhelyeket, kisebb-nagyobb csoportokban, különösen a nagyböjt idején, húsvét előtt. Külön említést érdemel a nagycsütörtök éjjeli Jézus-keresés szertartása, amelyet Mesterszálláson keresztjárásnak is neveztek.

A mesterszállási pusztán a legrégebb keresztet 1766-ban állíttatta a Feketealmon a kunszentmártoni „Becsületes Nemes Tanács” — közköltésen. A keresztet 1779-ben vihar döntötte ki. A kidőlt kereszt helyett a tanács ismét fakeresztet állíttatott, majd ennek helyére 1806-ban Bíró István kunszentmártoni másodbíró állíttatott kőkeresztet. E ma is jó állapotban lévő kereszt talapzatán a következő felírás olvasható: *„Isten ditsőségére felállíttatta Bíró István úr Beo Priv. Kunszentmártonyi másodík bíró 1806”*. Ekkor még Mesterszállás, mint Kunszentmárton pusztája létezett.

1899-ben állította a falu északi határában lévő fakeresztet a rajta lévő pléh-Krisztussal K. Kiss Mátyás és neje, Kakuk Erzsébet. Ez a kereszt is hálából lett felállítva, a család anyagi gyarapodásával kapcsolatban. 1988-ban a hívek áldozatos adományából gyönyörűen felújították.

A temető középső részén van az úgynevezett „Hürkecz-kereszt”. Ez jó állapotban lévő kőkereszt, fémből lévő corpussal. Talapzatán a következő felírás olvasható: *„Isten dicsőségére emeltette Hürkecz Antal és neje Kézsmárki Erzsébet 1903. évben.”* Ezt a keresztet a kegyeleti temetőlátogatások során nagyon sok ember megnézi, megcsodálja, esetleg elmond előtte egy imát. E mellett a kereszt mellett szokta a pap a mindenszenteki megemlékezést tartani.

A katolikus templom kertjében áll, a világháborús emlékmű társaságában, az úton és vízen járók védelmezőjének szobra. Nepomuki Szent János püspöki öltözetben látható, balján feltűnően kisméretű feszület, jobbkezában pálmaág. Felirat: "Isten dicsőségére 1930."

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Mesterszállás külterületén annak ellenére, hogy a külterület jellemzően kultúrtáj, ahol a mezőgazdasági területek a meghatározók, számos természeti értékben gazdag terület található. Köszönhető ez a község déli területén áthaladó vízfolyásnak és holtágának, valamint az egykor jelentősnek számító állattartásból visszamaradt és ma is természet közeli állapotokat tükröző gyepterületeknek.

A település meghatározó folyója Hármaskörös folyó, az ebből származó árvizek kora tavasszal és kora nyáron jelentkeznek. A Holt-Körös Mesterszállás közigazgatási területén található. A Tiszántúli flórajárásokba tartozó kistáj potenciális erdőtüskésének növényzete a fűz-nyár-éger ligeterdők, a tölgy-körös-szil ligeterdők, sziki tölgyesek és a tatárjuharos lösztölgyesek, a lágyszárú fajok között megtalálható a süntök, a farkasfog, a magyar sóbolla stb. A település területén rendkívül kicsi az erdőtüskés, bár a termőhely megengedné a nagyobb erdőtüskési mértéket is.

Mesterszállás közigazgatási területének déli részén, egyedi jogszabállyal védett országos jelentőségű védett természeti terület található, a Körös-Maros Nemzeti Parkhoz tartozó Hármaskörös folyó és hullámtere, mely 1980-ban vált védetté, az európai uniós csatlakozás óta pedig a NATURA 2000 hálózathoz is tartozik. Az uniós irányelveknek megfelelően a NATURA 2000 program keretén belül a hullámtérben kijelölésre került természetvédelmi területek találhatók.

Natura 2000 területek érintik:

-Hármaskörös kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területet.

Az épített környezet mellett a településképet jelentősen formálják a történelmi, természeti örökség elemei is.

Mesterszállás közigazgatási határán belül országosan védett természeti értéként- a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.) erejénél fogva- számos (ex lege) védett kunhalom található.

A kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak. A kunhalmok kialakulására többféle elképzelés is született. A leginkább elterjedt ezek közül Györffy István néprajzkutató elmélete, amely szerint egy-egy halom temetkezőhely, sírdomb, őr- vagy határhalom lehetett. Az alföldi táj egyhangúságát megtörő kunhalmok tájképi értékeik mellett régészeti értékeikkel, valamint állat- és növényviláguk egyediségével tűnnek ki környezetükből.

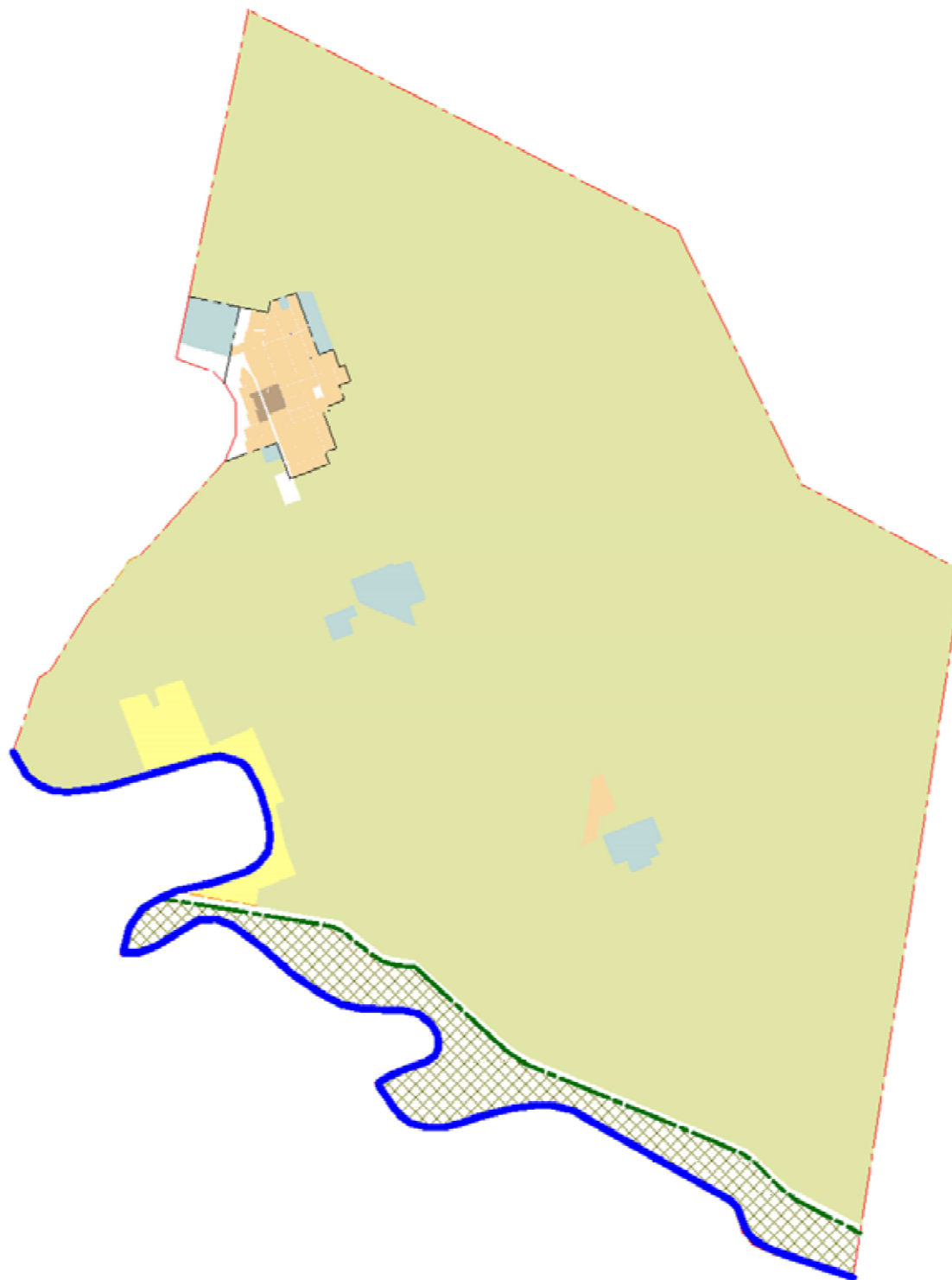
A vízjárta, mocsaras területek lecsapolásával és a nagyüzemi mezőgazdaság térnyerésével felgyorsult a kunhalmok pusztulása. Az alacsonyabb halmokat felszántották, s ezáltal tönkrementek a löszgyepek, ritka növények tűntek el. A magasabb halmokat, amelyeknek meredek oldala nem volt alkalmas a szántásra, befásították, legtöbbször a tájidegen, de gyorsan terjedő akácfával.

Napjainkban a kunhalmok ma már természetvédelmi oltalom alatt állnak.

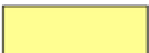
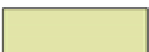
4

ELTÉRŐ KARAKTERŰ
TELEPÜLÉSRÉSZEK

Mesterszállás

- Településközponti terület
- Vegyes beépítésű falusias lakóterület
- Üdülőterület
- Mezőgazdasági - tanyasi lakóterület
- Gazdasági - Ipari terület
- Egyéb területek
- Natura 2000 területek
- Körös-Maros Nemzeti Park területe
- Közigazgatási határ
- Belterület határa

Mesterszállás település központjába vezető fő út derékszögben ketté válik a polgármesteri hivatal saroképületénél. Ez a falu két főutcája, a Szabadság út és Rákóczi út. Ezek a település többi utcájához képest szélesebbek.

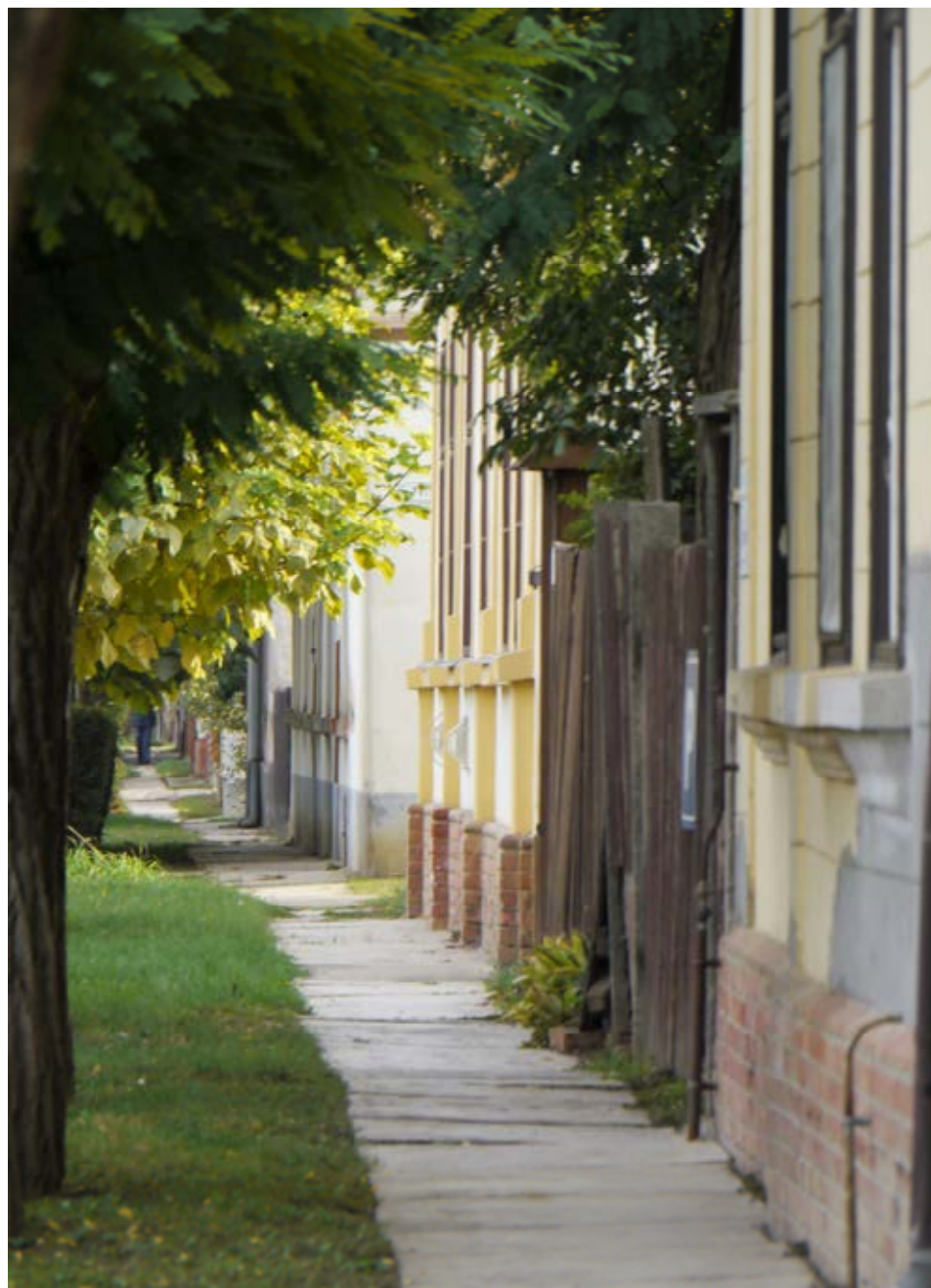
A kereszteződés körüli terület a falu történelmi magja. Ezen a területen található a katolikus templom is. Az innen kiinduló két főutcán (jellemzően az utca elején) sorakoznak a közigazgatási, szolgáltató és kiskereskedelmi funkciójú épületek.

A település központi részén -főleg a széles Szabadság út mentén- jellegében magasabb épületek vannak, melyek a polgári házak nagyobb belmagasságából, térdfalas kialakításából, a lábazat megemeléséből erednek.

Az utcával párhuzamos nyeregtetős épületek sokszor udvarra befordulók.

A terület kerítései vegyes képet mutatnak. Megtalálható itt a hagyományos tömör kialakítású deszkakerítés és a lábazatos merev fémháló betétes is.

Ehhez a településrészhez tartozik még, a rendezett, karbantartott templomkert és a játszóteret is magába foglaló közpark.

VEGYES BEÉPÍTÉSŰ FALUSI LAKÓTERÜLET

A terület felöleli a lakóterület csaknem egészét.

A vegyes lakóterület szinte csak földszintes, főként családi házakat foglal magába. Az épületeinek közel fele az utolsó 40-50 évben épült, illetve került felújításra. Jelentős a 80-100 évvel ezelőtt épült épületek aránya, azonban kevés a műszakilag jó állapotban lévő karakteres épület, amely hosszabb távon megmenthető, fenntartható lenne. A terület szabályosan osztott, mérnöki tervezés.

A vegyes beépítésű-falusi lakóterületen megfér egymás mellett a hagyományos nyeregtetős lakóház, a kockaház, a merőleges gerincű földszintes és elvétve tetőtérbeépítéses ház is. A vegyes településkép a település fokozatos átépítésével magyarázható, egyes épületeket más stílusban építenek újjá, vagy éppen egy-egy bontás eredményeként új, modern épület kerül a hagyományos épület helyére.

A lakótelkeknél jellemző az oldalhatáron álló beépítés, a földszint vagy földszint és tetőtér beépítéses épületmagasság, a visszafogott színvilág, a természetes anyagok használata. Egyrészt látjuk a hagyományos lakóházat, a sátoztetős kockaházat és a modernebb épületeket is.

Az oromfalas, utcára merőleges oldalhatáron álló házak jellemzően utca vonalra épültek. A sátortetős házak többsége szintén oldalhatáron álló, előkert nélküli beépítésű. Az előkertes kialakítású beépítések esetében az épületek előtt dísznövény beültetéssel találkozhatunk.

A kerítések itt is vegyes képet mutatnak. Megtalálható a hagyományos tömör kialakítású deszkakerítés és a lábazatos fémpálcás vagy fabetétes mezővel készített kerítés is.

Mesterszálláson a telekhasználatot a mezőgazdasági jellege determinálja. A gazdasági épületeket szinte minden lakóház mögött megtalálhatjuk. Az udvarban található melléképületek a kerti szerszámok és a termények elhelyezésére szolgálnak.

ÜDÜLŐTERÜLET

A Körös holtága a horgászok körében népszerű hely. Nagyon hangulatos és halban gazdag. Bár évről évre kevesebb a hal, ami köszönhető az intenzív halászatnak. Az ország egyik legjobb és legszebb horgász helye. A holtág a Hármas-Körös szabályozása során keletkezett, a jobb parti ármentesített területen helyezkedik el. Hossza 5,6 km, átlagos szélessége 90 m, területe 50 ha, átlagos mélysége 1,9m.

Az üdülő övezet területe a várostól délre, délkeletre található, harangzugi holtágnál lett kialakítva. Az üdülőterület geometrikus, rendezett telek struktúrája alapján megállapítható, hogy azt tudatos fejlesztési, telekalakítási koncepció alapján, a korábban jelentkező üdülőház építési igények kielégítésének céljából hozták létre, gyűjtő útra szervezett, egy utcás terület. Az üdülő területén jelentős számú zártkerti és egyéb ingatlan található, ezek kisebb részén a felépítmény nyaraló, üdülő, nagyobb része pedig beépítésre váró telekingatlan. Alapvetően földszintes, esetenként tetőtér beépítéses, emeletes, meghatározóan magastetős épületek találhatók itt. A kerítés jellemzően drótfonatos kialakítású.

- Tetőszerkezetük minden esetben magastetős, 40 fok körüli hajlásszöggel.
- Az épületek kialakítására a természetes anyagok használata jellemző.
- Mivel az üdülőterület vízvédelmi és természetvédelmi szempontból sérülékeny területen húzódik, az üdülőterületi sávot a vízpartoktól széles közterületi sáv választja el.
- A kerítések nagy átláthatóságot biztosítanak a magántelek és a közterület között, biztosítva a növényzet egybefüggő vizuális látványát.
- A kerítések jellemzően fából készültek, szimbolikus lehatárolást jelentenek (karámszerű kerítés, vesszőfonat).

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

A híres alföldi tanyavilág kialakulása a XIX. századra tehető. Erre az időszakra esik a vasutak építése, az árvízmentesítés és folyószabályozás. Az így jelentősen megnövekedő, jó minőségű földterületeknek köszönhetően, a szántóföldi művelés túlsúlyba kerül a legeltetéssel szemben. Az 1850-es években bekövetkezett kunszentmártoni tagosítás után, azonban egyre több tanya épült Mesterszálláson.

Sok család állandó lakást épített és kitelepült, hogy a várostól távol (20-20 km) eső kisbirtokát minél könnyebben művelhesse. A Körös szabályozása után megnövekedett a művelhető terület nagysága a határ eltartó képessége. Tanyán már nem csupán önellátó gazdálkodás folyt, hanem a térség megélhetését, vagyonosodását szolgáló növénytermesztés és állattenyésztés is zajlott.

A nagy, összefüggő mezőgazdasági területeken, facsoportok takarásában megbúvó épületcsoportok jellegzetes tanyás településképet mutatnak.

A klasszikus tanya épületei, víz nem járta részen, belső udvar körül helyezkednek el. A lakó és gazdasági épületek minden esetben külön épülnek. A lakóépületek földszintes, nyeregtetős kialakításúak.

A kis épületegyüttest jellemzően akácos övezi, elsősorban az erős szél hatása ellen, de a facsoport egyfajta térbeli lezárást, „kijelölést” is jelent a pusztai tájban. A ma is, szórványosan megtalálható tanyák, őrzik a régi, eredeti, kialakult formai világot. Egyik jelenkori feladatunk ezen értékek megőrzése és a mostanában kialakuló új tanyák Alföldi tájba illeszkedő létrejöttének elősegítése.

- egyszerű tömegalakítás, többnyire nyeregtetős, földszintes épületek, jellemzően a kedvező égtáj felé nyitott az alaprajzi elrendezés
- tanyaudvar jellemző funkcionális elrendezettséggel, mindig több, különböző funkciójú épülettel
- a telekhatár mentén fák
- a telkek többnyire nem kerítettek
- helyenként fasorok az utak mentén
- mezsgyék és tájtagoló sövények

GAZDASÁGI-IPARI TERÜLET

A település lakossága alapvetően a mezőgazdasági termelésből, a megtermelt javak feldolgozásából, értékesítéséből szerzi jövedelmét. A lakosság egy része ingázóként a szomszédos településekre, elsősorban a Mezőtúrra vagy Kunszentmártonba jár dolgozni.

A község ipari, gazdasági zónái alapvetően a településen kívül helyezkednek el. Egyrészt az északi határban a lakóterületek szélén, másrészt délre a falutól távol lévő gazdasági központban. Tekintettel arra, hogy az ipari területek többsége településképi szempontból jól látható, esetenként meghatározó helyen található, elengedhetetlen ezek településképi hatásának vizsgálata és megújulásuk, fejlesztésük településképi koordinálása.

A település külterületén az állattartáshoz és takarmánytároláshoz szükséges épületek, építmények vannak. Javasolt a gazdasági területek látványtakarása, fásítása (elsősorban őshonos fákkal), mely környezetbe illeszti az ipari, gazdasági épületeket.

5

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ez a fejezet azt igyekszik szemléltetni, hogy egy új tervezésű épület esetében hogyan ajánlott megválasztani az épület jellemző paramétereit – magasságát, tetőformáját, az építési telken való elhelyezését, vagy anyag- és színhasználatát – ahhoz, hogy az illeszkedjen környezetéhez, azzal egységes, harmonizáló városképet teremtve.

Az ajánlások bemutatásához magyarázó ábrák és szöveges ismertetés is rendelkezésre áll.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

MAGASSÁG

Mesterszállás településközponti részén mind a lakóépületek, mind a középületek esetében, jellemzően földszintes, magastetős épületeket találunk, néhány esetben tetőtérbeépítéssel.

Általánosságban elmondható, hogy új épület tervezésénél a környező, épületek magasságához kell alkalmazkodni, megőrizve a településkép léptékét és biztosítva az utcaképbe való illeszkedés elsődleges kritériumát.

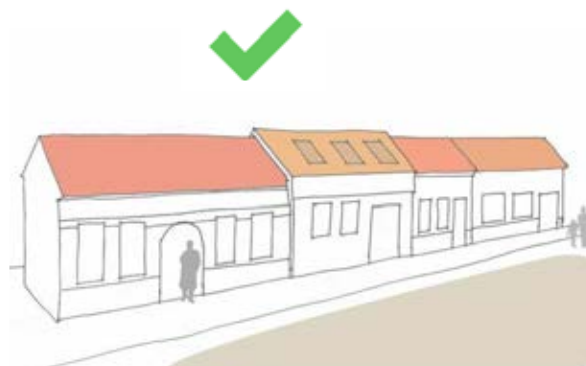

Azonos magasságú épületek egységes utcaképet alkotnak. Az eltérő magasságú épületek alkalmazásával megbomlik az egységesség.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

TETŐHAJLÁSSZÖG

A területen álló épületek magastetőinek hajlásszöge közel azonos, 40° körüli. Ennek megfelelően az új épületek tetőhajlásszögének megválasztásánál is törekedni kell az ehhez közelítő értékekre.

Eltérő hajlású tetőforma alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Alacsonyabb vagy magasabb hajlású tetőnél nem azonos az utcakép.

TETŐFORMA

A településrészen található épületek tetőformája vagy egyszerű nyeregtető, vagy esetleg kontyolt nyeregtető. A többszörösen összetett, tördelt tetőidom nem jellemző, így azt a jövőben sem ajánljuk. Kerülendő a félnyereg vagy a lapostető alkalmazása is.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

TELEPÍTÉS

A településrész területén a beépítés kialakult. A középületek elhelyezése jellemzően szabadonálló beépítéssel történt.

Az utcáfronttól azonos távolságra lévő épülethomlokzatok egységes, nyugodt utcaképet adnak.

A beépítési vonaltól indokolatlanul hátrahúzott épület megtöri az utcakép ritmusát.

SZÍNEK

A településrész színvilága, változatos, de visszafogott.

Jellemzően a földszínek pasztell árnyalatai dominálnak.

Új épületek tervezésénél törekedni kell arra, hogy az alkalmazott anyaghasználat és színvilág harmonizáljon a környezettel.

Nem elfogadható a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok alkalmazása vagy egyéb feltűnő és kirívó színhasználat.

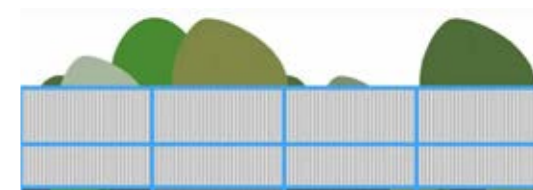
TELEPÜLÉSKÖZPONT

KERÍTÉSEK

A településközpont középületeinél jellemzően nem alakítottak ki kerítést. Új középület építésekor szükség esetén a területi lehatárolásra alacsony növényssáv telepítését javasoljuk. A területen új lakóépület építésekor áttört kerítés a kívánatos.

Semmilyen esetben sem ajánlott a tömör, falszerű lezárás vagy az áttört kerítések nádszövettel, egyéb át nem látszó anyaggal való kombinálása.

VEGYES BEÉPÍTÉSŰ FALUSI LAKÓTERÜLET

MAGASSÁG

A vegyes beépítésű falusias lakóterületen álló épületek hasonlóan a településközpont épületeihez jellemzően földszintes, magastetős épületek, néhány esetben tetőtérbeépítéssel.

Általánosságban elmondható, hogy új épület tervezésénél a környező, épületek magasságához kell alkalmazkodni, megőrizve a településképi léptékét és biztosítva az utcaképbe való illeszkedés elsődleges kritériumát.

Azonos magasságú épületek egységes utcaképet alkotnak. Az eltérő magasságú épületek alkalmazásával megbomlik az egységesség.

VEGYES BEÉPÍTÉSŰ FALUSI LAKÓTERÜLET

TETŐHAJLÁSSZÖG

A területen álló épületek magastetőinek hajlásszöge közel azonos, 40° körüli. Ennek megfelelően az új épületek tetőhajlásszögének megválasztásánál is törekedni kell az ehhez közelítő értékekre.

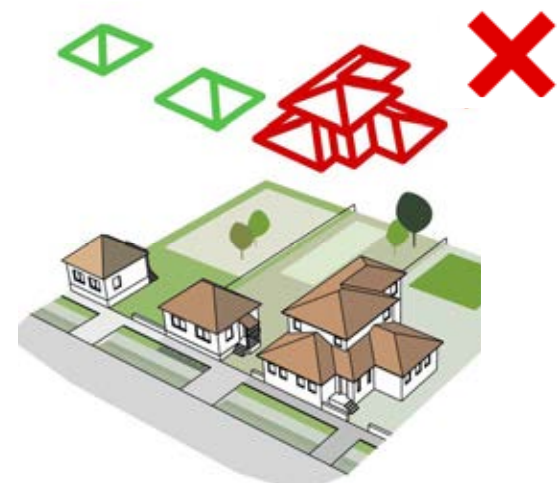
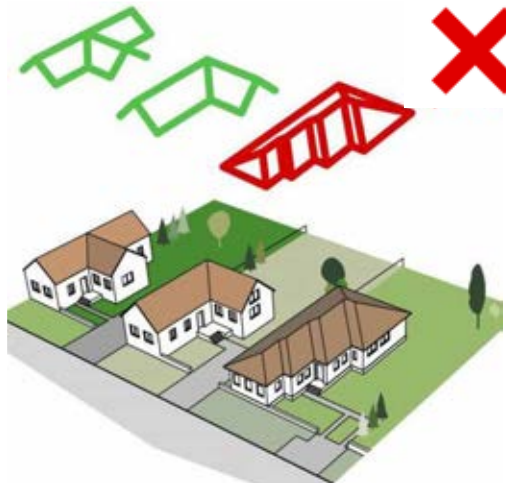

Eltérő hajlású tetőforma alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Alacsonyabb vagy magasabb hajlású tetőnél nem azonos az utcakép.

VEGYES BEÉPÍTÉSŰ FALUSI LAKÓTERÜLET

TETŐFORMA

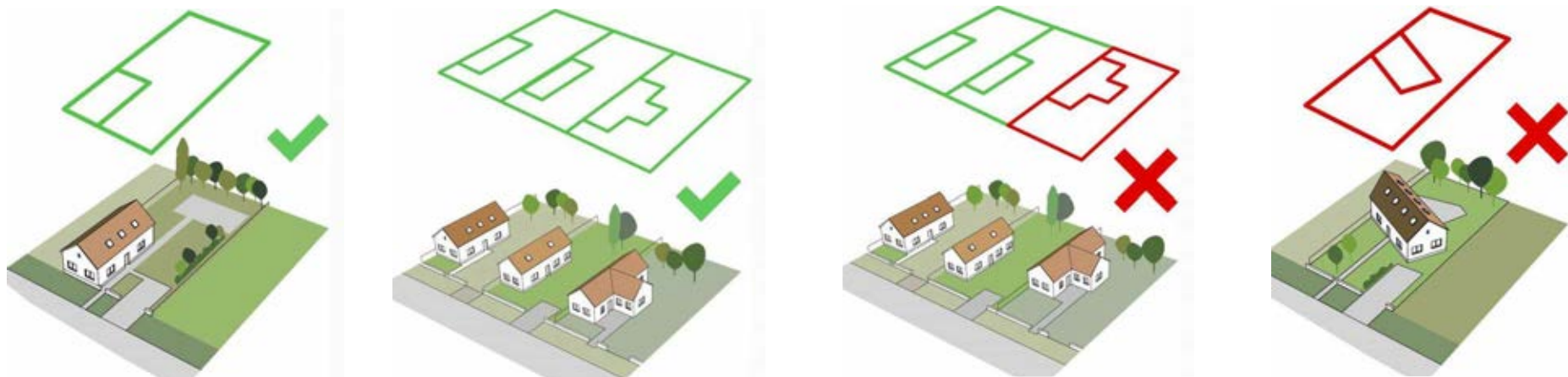
A településrészen található épületek tetőformája vagy egyszerű nyeregtető, esetleg kontyolt nyeregtető vagy egyszerű sádtető. A többszörösen összetett, tördelt tetőidom nem jellemző, így azt a jövőben sem ajánljuk. Kerülendő a félnyereg vagy a lapostető alkalmazása is.

VEGYES BEÉPÍTÉSŰ FALUSI LAKÓTERÜLET

TELEPÍTÉS

A településrész területén a beépítés kialakult. A lakóépületek elhelyezése jellemzően oldalhatáron álló beépítéssel, előkerttel vagy előkert nélkül történt.

A szomszédos épületek kialakult beépítési vonalától előbbre vagy hátrébb helyezett épülettömeg megtöri az egységes, nyugodt utcaképet.

A telken kialakított melléképületeket célszerű az utcáról nem látható módon, a főépület takarásában elhelyezni.

VEGYES BEÉPÍTÉSŰ FALUSI LAKÓTERÜLET

SZÍNEK

A településrész színvilága, változatos, de visszafogott. Jellemzően a földszínek pasztell árnyalatai dominálnak.

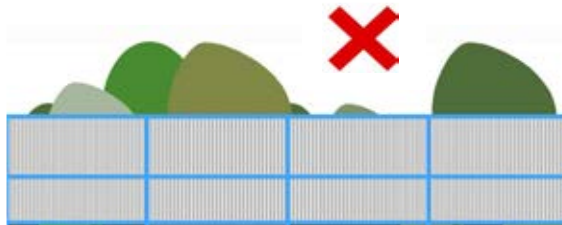
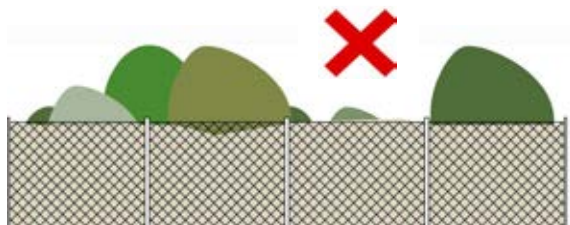
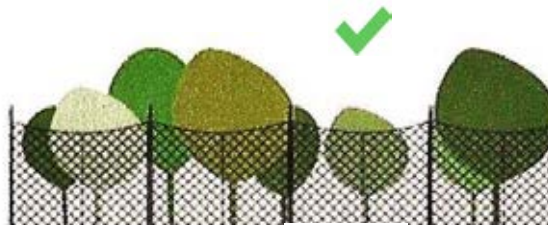
Új épületek tervezésénél törekedni kell arra, hogy az alkalmazott anyaghasználat és színvilág harmonizáljon a környezettel.

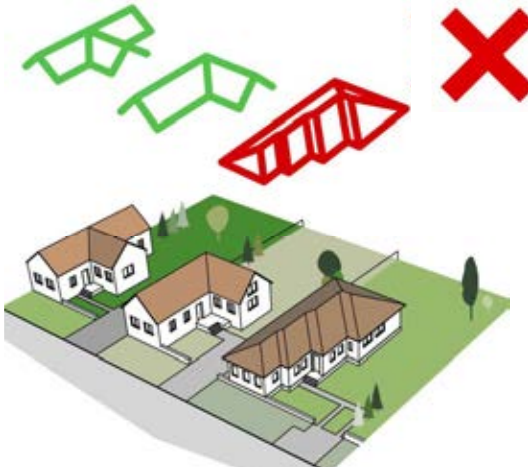
Nem elfogadható a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok alkalmazása vagy egyéb feltűnő és kirívó színhasználat.

KERÍTÉSEK

A terület telkeinek lehatárolásánál törekedni kell a lábazat nélkül vagy lábazattal kialakított, áttört kerítések alkalmazására, melyek alkalmazkodnak a kialakult utcaképhez. A kerítésmezőknél alkalmazott anyag lehet felületkezelt fémháló vagy fa lécezés. A lábazat és a pillérek felületképzésénél alkalmazható burkolótégla vagy pasztell árnyalatú vakolat. Az áttört kerítésmezők nádfonattal vagy tömör lemezekkel történő kombinálása nem megengedett!

Mesterszállás hétvégiházak üdülőövezetei a Körös szabályozása után kialakult holtágak – morotvák – partvonal mentén, sérülékeny, védendő táji és természeti környezetben fekszenek. Az üdülőterületen a tervezett új épületeknél, illetve a meglévő nyaralók átalakításánál az épített környezethez való illeszkedésen túl fokozottan figyelembe kell venni a természeti környezethez való igazodást is.

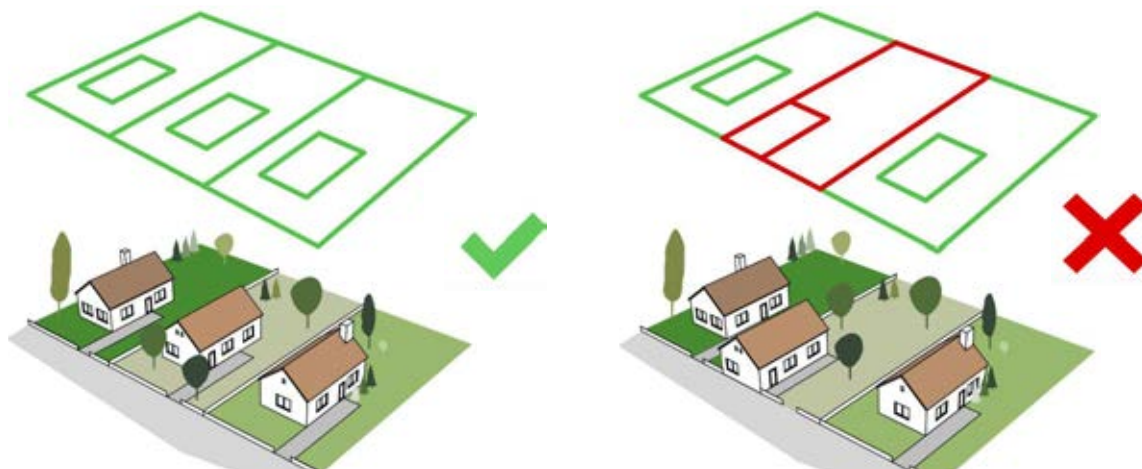
MAGASSÁG, TETŐIDOM

A meglévő üdülőépületek általában nyeregtetős, oromfalas kialakításúak, gerincvonaluk jellemzően merőleges az utca vonalára. Ehhez és a kialakult ereszt- és gerincmagassághoz, valamint a környező üdülők tetőhajlásszögéhez és tetőidomához ajánlott alkalmazkodni. A többszörösen összetett, tördelt tetőidom alkalmazása nem ajánlott.

ÜDÜLŐK

TELEPÍTÉS

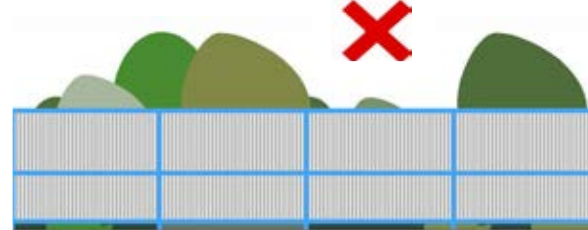
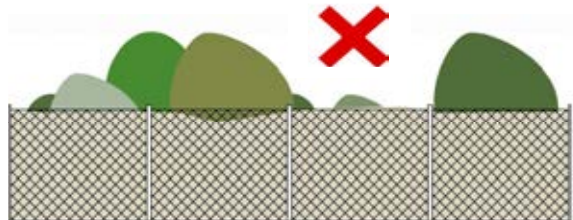
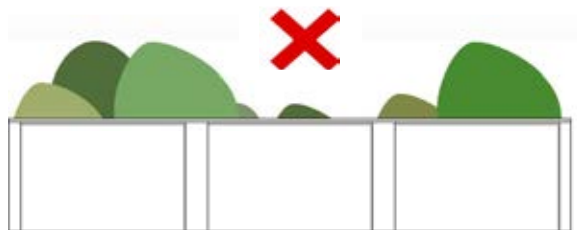
Az üdülőterületen az épületek telepítése jellemzően szabadon álló. Új épület elhelyezésénél is követni kell a már kialakult elrendezést.

KERÍTÉSEK

Az üdülőterületen a magánterület tájba illő növényekkel való lehatárolása teljesen elfogadott. Nagyobb fokú védelem igénye esetén áttört kerítések kívánatosak.

Nem ajánlott a tömör, falszerű lezárás vagy az áttört kerítések nádszövettel, egyéb át nem látszó anyaggal való kombinálása.

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

A klasszikus tanyás terület mára átalakulóban van. Az ajánlásoknál ötvözni érdemes a hagyományos mezőgazdasági termelőmunkát elősegítő és a mai élet- és lakáskörülményeket, igényeket magába foglaló elveket, elvárásokat. Ennél a településkaracternél az ajánlások jelentős része a táji környezetre, növénytelepítésre is kiterjed.

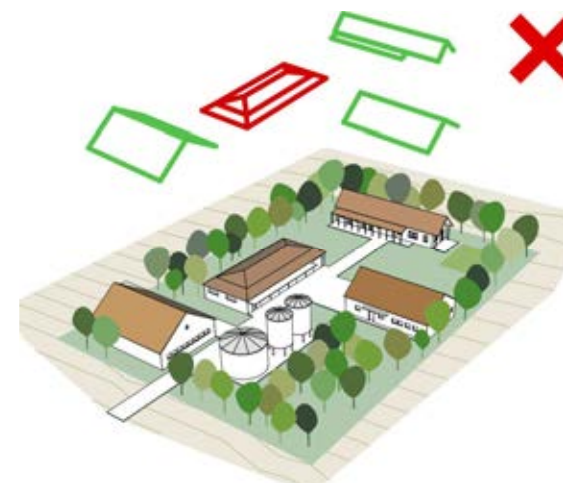
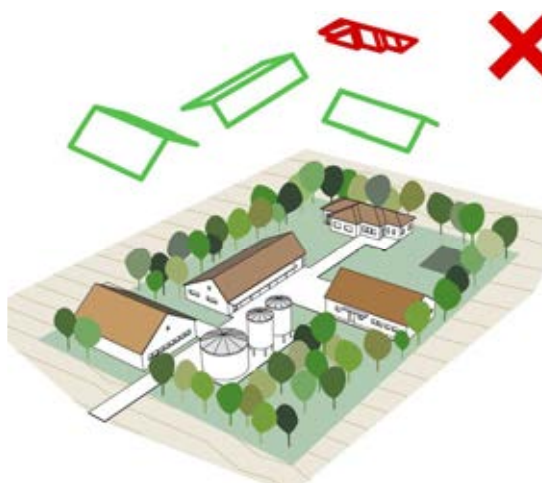
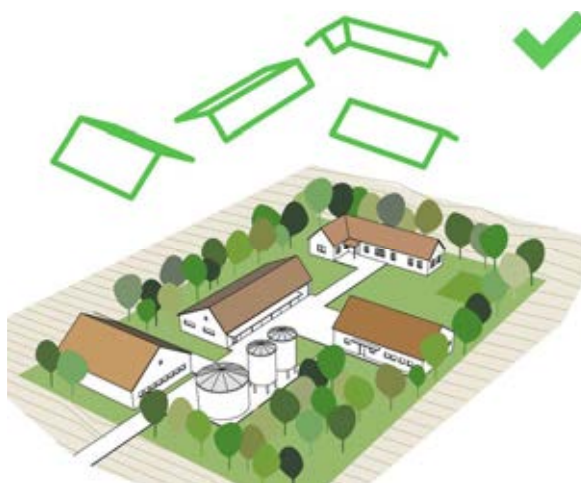
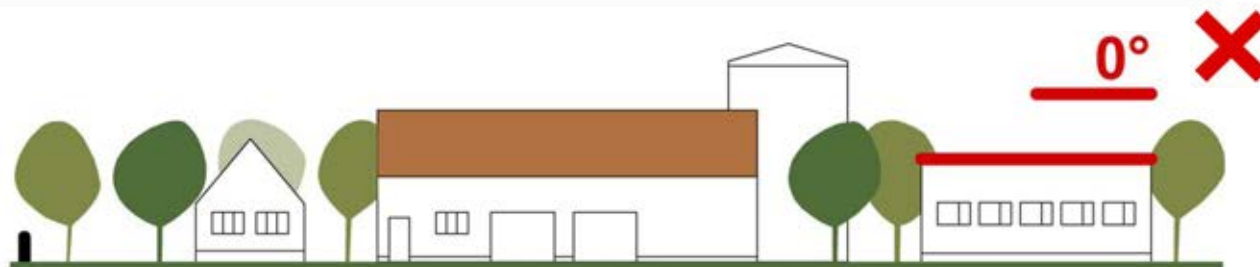
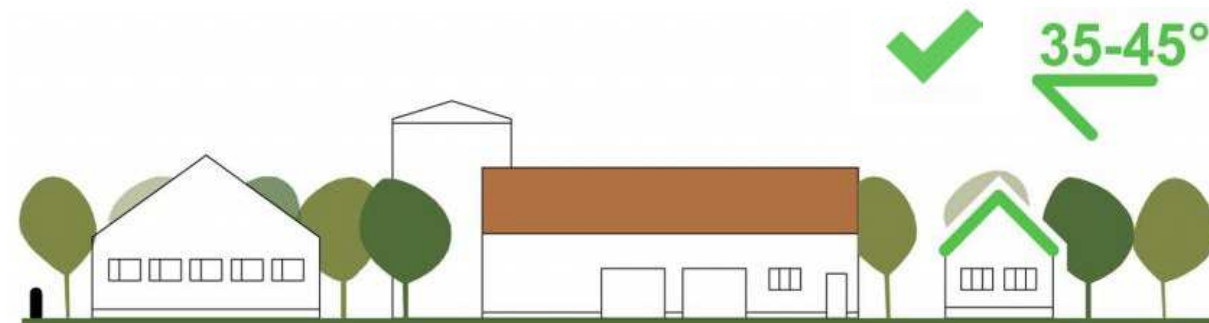
MAGASSÁG

A tanyák lakó és gazdasági épületei jellemzően földszintes, magastetős kialakításúak. Az eltérő funkció és ennek következtében az eltérő fesztáv miatt azonban az azonos ereszmagasság és közel azonos tetőhajlásszög mellett, eltérő gerincmagassággal kell számolnunk. Az épületcsoport egységes magasságának kialakítása így a fesztávok és tetőhajlásszögek optimális megválasztásán múlik.

A tanyasi épületek formavilágához a többszintes lakóház, vagy gazdasági épület kialakítása egyáltalán nem illeszkedik, így ilyen épületkialakítás nem ajánlott!

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

TETŐHAJLÁSSZÖG TETŐIDOM

Az épületek egymáshoz való illeszkedését segíti, ha a tetők hajlásszöge közel azonos, 40° körüli. Az ennél meredekebb, illetve a lapos tető alkalmazása nem ajánlott.

10 méternél nagyobb fesztávolságú gazdasági épületek esetén alacsonyabb tetőhajlásszög is elfogadható, a hajlásszög azonban nem lehet 15°-nál kisebb.

Az épületek fedésére a hagyományos nyeregtetőt alkalmazzuk, az összetett tetőidom vagy a félnyeregtető nem ajánlott sem a lakó- sem a gazdasági épületek esetén.

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

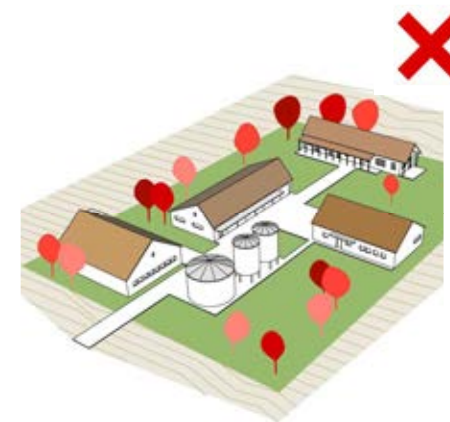
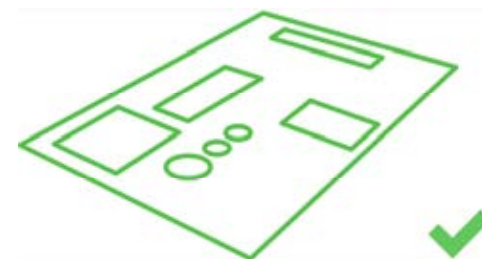
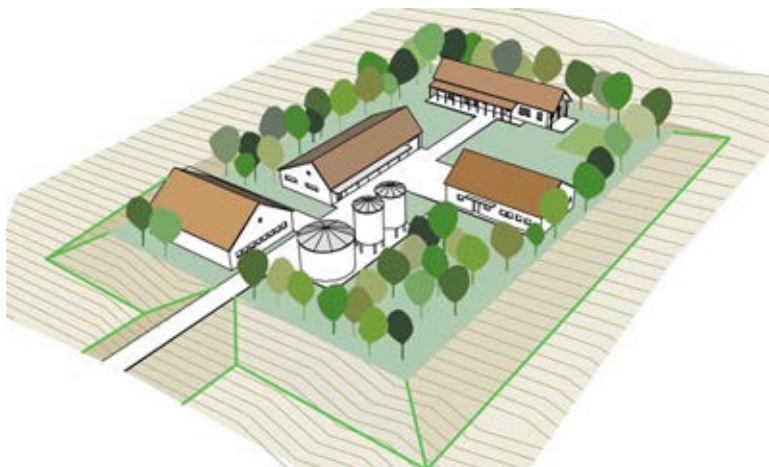
TELEPÍTÉS

A tanyasi épületek elhelyezésénél törekedni kell arra, hogy azok mindig a terület legmagasabb pontjára kerüljenek, elősegítve ezáltal a természetes vízvezetést és a belvíz elleni védelmet.

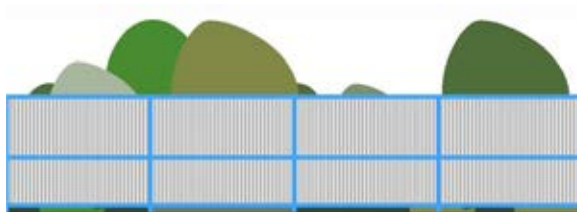
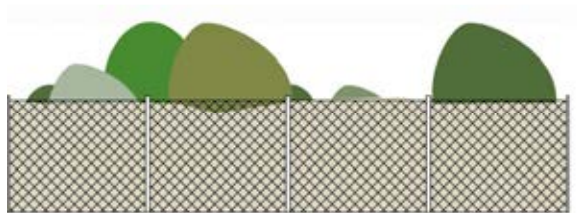
A tanyák megközelítését biztosító, kialakult dűlőút hálózat megtartását ösztönözni kell!

Az épületeket minden esetben külön-külön kell elhelyezni, azok egybeépítése nem ajánlott.

A külterületen, mezőgazdasági földektől övezve a tanyák épületcsoportja erős szélnek van kitéve, így az épületek körül fás liget kialakítása szükséges, a gyéren ültetett növényzet nem elfogadható!

MEZŐGAZDASÁGI - TANYÁS TERÜLET

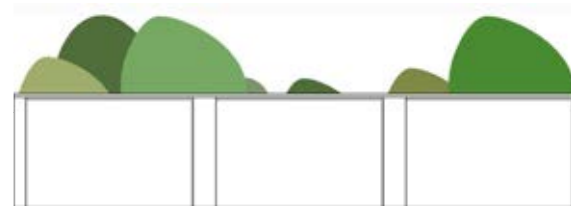

KERÍTÉSEK

A tanyáknál a magánterület tájba illő növényekkel való lehatárolása teljesen elfogadott.

Nagyobb fokú védelem igénye esetén a lábazat nélküli, áttört kerítések kívánatosak, melyek nem rekesztik le a táji környezetet, lehetővé teszik a tanya és az azt körülölelő mezőgazdasági területek vizuális összeolvadását.

Nem ajánlott ezért a tömör, falszerű lezárás vagy az áttört kerítések nádszövettel, egyéb nagytáblás, át nem látszó anyaggal való kombinálása.

GAZDASÁGI - IPARI TERÜLET

Ipari-gazdasági tevékenység céljára a település mezőgazdaságilag kevésbé értékes, alacsony termőképességű területeit kell igénybe venni, illetve meg kell vizsgálni a település barna-, illetve rozsdá övezeteinek hasznosíthatóságát. Az ipari-gazdasági létesítmények telepítésekor nehéz az igazodásról beszélni, mivel sokszor önálló objektumokként jelennek meg a tájban. Amennyiben például út menti területen kerülnek kialakításra ezek a létesítmények, igyekezzünk azokat közel egy síkba rendezni, az épület homlokzatát az utcafront felé pozícionálni.

Az építmények kivitelezésekor igyekezzünk a földmunkákat minimalizálni, kerüljük a talaj felesleges bolygatását. Amennyiben a területen már meglévő növényállomány található, törekedjünk annak megóvására, hiszen egy beállt növényzet kialakulásához hosszú évekre van szükség. Az épület tervezésekor törekedjünk a tájba illesztésre, kerüljük a hatalmas, környezetéből túlzottan kiugró épülettömegek alkalmazását. A felhagyott, hasznosíthatatlan épület maradványokat lehetőség szerint fel kell számolni.

A településtől távolabbi ipari területen ajánlott a zöldmezős ipari beruházásokhoz kapcsolódó környezet- és zöldfelület-rendezés intenzitásának növelése. Az építési telkek kötelezően előírt zöldfelületként kialakítandó területein, javasolt a kétszintes növénytelepítés, mivel nagy a burkolt felületek aránya. A nagy területű telkeknek és az alacsony beépítési arálynak köszönhetően, jelentős az összefüggő zöldfelület a telken belül, mely megőrzendő karakterjellemző.

Ajánlott a korszerű anyagok használata pl. üveg, acél, fémlemez.

KAPUK, ABLAKOK

A település köz- és lakóépületeire az egyszerűbb tömegformálás jellemző, így az épületek homlokzatait – az anyag- és színhasználat mellett – döntően a nyílások és tömör felületek aránya, illetve a nyílászárók „rajzossága” határozza meg. A lakóházak esetében közkedvet a színes fa kapu, régi és új kialakításban is. Ezek színesítik és sajátossá teszik a településképet. Jól és helyén kezelve, nem túlhangsúlyozva, továbbra is támogatjuk ezt az utat. A településen több helyen fellelhető a kunsági területekre jellemző, két falazott oszloppal közrevett kapu. A hagyományok őrzésének érdekében is javasolható ezen kialakítás alkalmazása.

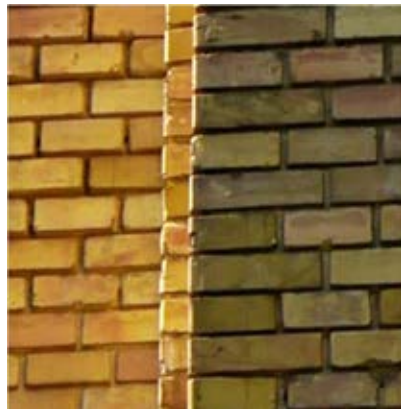

Az ablakok az idők során sokat változtak. Kezdetben a kicsi, kétszárnyú, osztott ablakok voltak jellemzőek. Később a kocka házak idejében a nagyobb osztatlan ablakszárnyak terjedtek el. Napjainkban pedig a nagy üvegfelület dominál. A lényeg, hogy az épület karakteréhez illőt válasszunk. Új épületek építésekor vagy épületfelújításoknál javasolt fa szerkezetű, a hagyományos ablakok osztásához igazodó, visszafogott színezésű (barna, zöld pasztell árnyalatai) ablakok beépítése. Tanácsos az ablakok Színének megválasztásakor a ház szín világát is figyelembe venni. Az asztalos szerkezetek igényes kialakítása az egész homlokzat építészeti értékét emeli.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épülethomlokzatok kialakítása alapjaiban határozza meg egy utca képét. A választott szín és anyaghasználat szomszédos épületekkel történő illeszkedése harmonikus településképet eredményez, míg a kirívó színek és a településképtől idegen anyagok diszharmóniát keltenek. Ha a homlokzat felületképzésére vakolatot használunk, a színek kiválasztásánál világos, pasztell árnyalatokat alkalmazzuk. A nyílászárók keretezése, osztópárkányok alkalmazása a nagyobb homlokzatfelületeket kedvezően bonthatja meg. A homlokzatok hangsúlyos tagoló eleme a lábazat, melyet kialakíthatunk kő, téglá, vakolt felülettel is. Színdinamikai elvek alapján a lábazat színe általában sötétebb a homlokzat többi felületének színétől.

TETŐK, TETŐFELÜLVILÁGÍTÓK

A településkép meghatározó eleme a magastető. Az ország meteorológiai viszonyai és a tetőknél történelmileg kialakult építéstechnológia a héjazatok pikkelyszerű, kiselemes fedését eredményezte. Ez a fedési mód napjainkban is kedvelt és településképileg is ajánlott, hiszen a természetes színű felületek egységes képet nyújtanak. A tetősíkba illeszkedő kiegészítő elemek – tetősíklakok, napelemek – elhelyezésénél törekedni kell arra, hogy azok felületének és a héjazat felületének aránya ne befolyásolja kedvezőtlenül az összhatást.

ÁRNYÉKOLÓK

A klímaváltozásra és az energiafelhasználás csökkentésére hozott, egyre szigorodó hőtechnikai előírások miatt fokozott gondot kell fordítanunk az épületek külső hővédelmére. Mivel a tömör falfelületek és a nyílászárók különböző hővezetési tulajdonságokkal rendelkeznek, az optimális eredmény érdekében az utóbbiakat – a napsugárzás hatásának csökkentésére – külön szerkezetekkel kell ellátnunk. Ezek a külső árnyékolók.

Az épületeinken az árnyékolók sokféleségével találkozunk. A tömör ablaktábla, a zsalugáter vagy a redőny közvetlenül a nyílászárók előtt, a homlokzat síkjában húzódik, míg a homlokzat elé kinyúló pergola és előtető az épület tömegét is módosítja. A hagyományos falusi településrészekben a zsalutáblák, zsalugáterek alkalmazása az illeszkedés szempontjából előnyösebb lehet. A redőnyszekrények kialakításánál törekedjünk arra, hogy az lehetőleg ne ugorjon a homlokzati sík elé, kerüljön elburkolásra.

KERÍTÉSEK

A település nagy részén előkerttel kialakított, oldalhatáron álló lakóépületet láthatunk. Ezeknél a házaknál a kerítés, meghatározó eleme a településképeknek.

Javasoljuk a lábazzal kialakított, viszonylag alacsony, áttört kerítésmezők alkalmazását a lakótelkek lehatárolására. A kerítésmező készülhet fa lécezéssel vagy fémpálcás – kovácsoltvas – kialakítással.

A lábázat nélküli hagyományos, hézagosan, rakott léckerítés is sok helyen megfigyelhető. Ezek alkalmazása is támogatható, különösen, ha a szomszédos kerítés kialakítása is hasonló.

A mezőgazdasági – tanyasi területen a terület lehatárolása már csak jelképes legyen, így a lakókert és a környezet vizuálisan egységes képet alkothat.

Az üdülő esetében, csak a teljesen áttört kerítést javasoljuk, különösen vízparti területen.

RÉSZLETEK

Érdemes nemes anyagokat választani a kevésbé fontosnak, mint inkább funkcionálisnak tartott, épület kiegészítőknél is. Ereszcsatorna esetében jó választásnak tűnik, ha rézből készül. A vörösréz felhasználása az építőiparban nagy múltra tekint vissza. Az építőmesterek már évszázadokkal ezelőtt is nagyra becsülték ezt a nyersanyagot, kiváló műszaki tulajdonságai, egyedülálló tartóssága miatt. A réz az idő folyamán fényes zöld patinát képez, mely a házunkat is szépen "öregedővé" teszi.

A képen látható épület részlet, a homlokzat felújítás szép példája. Az ablak okkersárgája és a belső spaletta törtfehérje, szépen harmonizál a homlokzat színezéssel. A választott szín világhoz jól illik a fehér szemöldök és ablakpárkány, ami ezzel nagyobb hangsúlyt kap, így teremtve harmóniát a különböző építészeti elemek között.

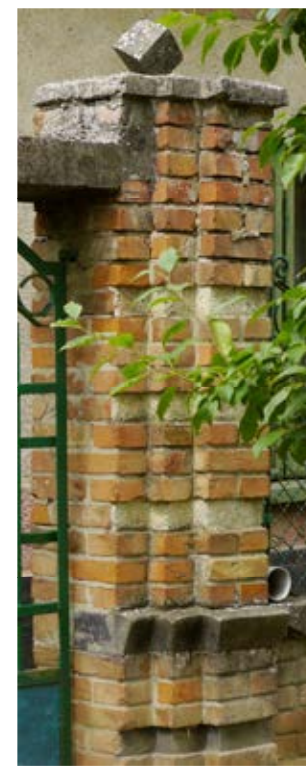

RÉSZLETEK

A homlokzatok díszítésénél – akár felújított, akár új építésű épületről legyen szó – több helyen figyelhetjük meg a népi motívumok alkalmazását. A szépen megmunkált orom deszka karakteressé teheti az épületet. A hagyományörzésnek ez a formája követendő lehet a jövőben is.

A fafelületek színezésénél a homlokzat színvilágához illeszkedő árnyalatot válasszunk.

A téglalapítvány részletgazdag homlokzati kialakítást tesz lehetővé, például a lábazatok burkolásánál vagy egy szép kerítés oszlopnál is bátran használhatjuk. A kémény, ha gondos kidolgozással készül, egy ház díszévé is válhat.

6

JÓ PÉLDÁK

Új építésű épület,
lakóház sajnos kevés
épült az elmúlt
időszakban
Mesterszálláson,
ezért a bemutatott
épületeket az
ajánlások
szemléltetésére
hozzuk fel példának.

A jelen építészeti
eszközeivel is lehet
ötvözni a
hagyományos
tömegalakítást, a mai
kor funkcionális
alaprajzi
elrendezésével. A
magas műszaki
elvárásokat is
kielégítő
anyaghasználat és a
környezetéhez
illeszkedő,
visszafogott színezés
szép példája.
A homlokzat egyszerű
vonalvezetése
követendő lehet.

Meglévő sátoertős kocka házat is lehet harmonikus színezéssel és a település képbe simulóan felújítani. A körbefutó ablakkeretezés ajánlott, a mostanában divatba jött abbamaradó, részleges kialakítással szemben.

Egy település életében a hagyomány őrzés nem egyszerűen azt jelenti, hogy szolgáian, megkövesedett módon másoljuk a múltból ránk maradt épületek stílusát, anyag használatát. Ennél többről van szó. A régi épületek által közvetített ember közeli építészeti gondolkodást kell átvennünk. A tömegalakítást, az arányokat, az egyszerű vonalvezetést, a természetes anyagok használatát. Nem követendő tető kontyolása, mivel erre a területre inkább a teljes oromfalas kialakítás jellemző, valamint nem ajánlott a kerítés lábazat és oszlop felületének nyersen hagyása sem.

7

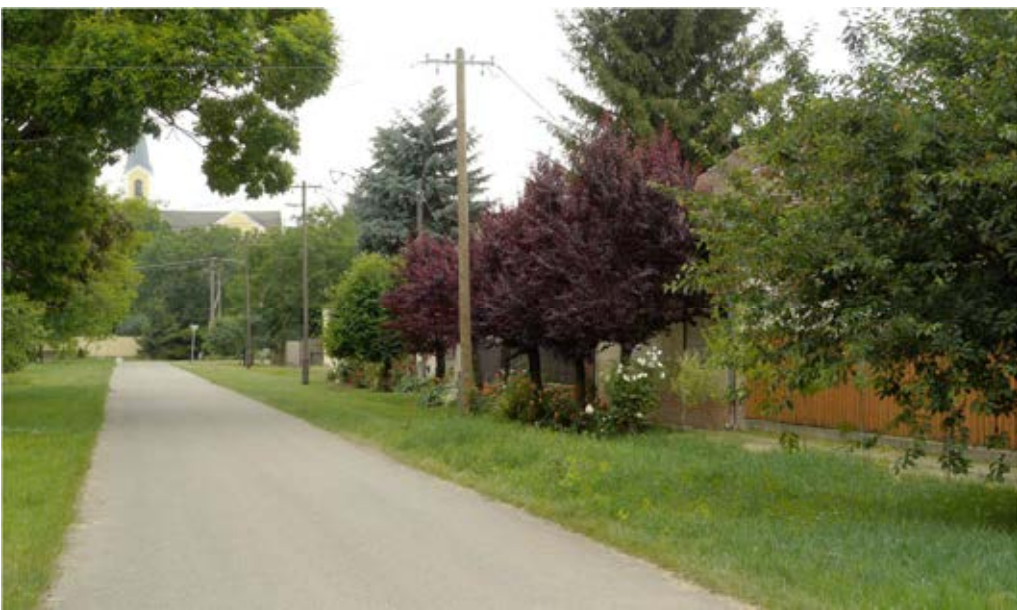
UTCÁK, TEREK

Az utcák és terek elsődleges határait az ott álló épületek homlokzatai és a kerítések adják. Az így képzett térfal nagyban függ az adott településrészre jellemző beépítési módtól, homlokzatmagasságtól és a homlokzatképzésnél alkalmazott anyagoktól, színektől. A meglévő, kialakult környezethez való illeszkedés az utcák tagozódásában, – járda, zöldsáv, utca – illetve a vízelvezetés módjában – füvesített árok – is követendő.

Mesterszállás utca tagozódását, mint a környező települések többségét, a keskeny úttest és a járdát a gépjármű forgalomtól elválasztó széles zöldsáv jellemzi.

Az épülethomlokzatok és kerítések által meghatározott elsődleges térfalat tovább árnyalja, lágyítja a telepített növényzet. Hangulatos utcaképet kapunk fasorok ültetésével. A telepítésnél azonban fokozott figyelmet kell szentelnünk annak, hogy a térségben honos, a településre jellemző fajokat válasszunk. Mérlegelni kell a választott egyedek végleges méretét, víz- napfény- és fenntartás-igényét, hogy a kifejlett példány miként befolyásolja a mögöttük húzódó épületek benapozottságát, illetve, telepítésük nem okoz-e problémát a légvezetékek, földkábelek elhelyezésénél.

A város épített szövetében üdítő színfoltot jelentenek a parkok. A pihenésre, kikapcsolódásra alkalmas területek kialakítása településképileg is meghatározó, hiszen a zöld felületek sokszor képesek jótékonyan elrejteni a mögöttük húzódó térfalak hibáit, hiányosságait. A parkok kialakításánál is figyelni kell azonban arra, hogy a telepített növények azt a funkciót tölthessék be, amire szánták őket. A rendelkezésre álló nagyobb tér lehetőséget ad nagyobb lombkoronájú, több árnyékot adó fajok ültetésére.

Mesterszálláson két nagyobb közpark létesült. Az egyik a templom domb mellett elhelyezkedő, régi ültetésű, nagy lombkoronájú fákkal telepített Táncsics Mihály közpark. A másik a játszótérnek is helyt adó, árnyas terület a polgármesteri hivatal épületével szemben. Ajánljuk a régebbi ültetésű parkoknál, hogy időben gondoskodjanak a fa pótlásról, új beültetésről, elsősorban a településre jellemző, hazánkban is őshonos fajtákat ajánlunk.

A járófelületek kialakításához alkalmazott burkolatok anyag- és színvilága illeszkedjen a környezethez.

Egy „lélegző” település élhetőbb környezetet nyújt polgárainak, barátságos, szerethető településképet közvetítve felénk.

8

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Elsősorban a figyelem felkeltés és a tájékoztatás a céljuk, azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy ezeknek az utcaképbe illeszkedően kell megjelenniük. Ha módunk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élnénk a lehetőséggel. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat.

Mesterszállás belterületén viszonylag kevés reklám található.

A boltok cégérénél, feliratánál törekedjünk az egységes külső megjelenésre, stílusában, jellegében, anyagában és színében hasonló legyen a cégér és a felirat az épülethez, mert így az egységes megjelenés biztosítható.

Az egyedi utca-és házszám táblák az egyéni, lakossági kreativitás, környezet gazdagítás támogatandó példái, melyek egyszerű, természetes anyag, és színhasználat mellett az épület díszévé, lakójának önkifejezésévé válnak.

A külterületen továbbra se kívánatos óriásplakátok, reklámhordozók elhelyezése.

IMPRESSZUM

Megrendelő:

Mesterszállás Község Önkormányzata

Mesterszállás honlap címe: www.mesterszallas.hu

Mesterszállás E-mail címe: polgarmester@mesterszallas.hu

Mesterszállás levelezési címe: 5452 Mesterszállás Szabadság út 24.

Polgármester: Kiss Gábor

Polgármester E-mail címe: polgarmester@mesterszallas.hu

Főépítész: Farkas Edit

Főépítész E-mail címe: farkasterv@gmail.com

Készítette:

Fehérváry Építész Studio. Kft.

1121 Budapest Tállya utca 12.

r.fehervary@gmail.com

Fényképfelvételek:

Fábiánné Szorg Angéla

2017.augusztus

Felhasznált irodalom:

Hatályos településrendezési terv munkarészei

Magyarországhely minta településképi arculati kézikönyv

Ábragyűjtemény – Lechner Tudásközpont TAK egyeztető felület

Kutatási anyag:

Barna Gábor, Bellon Tibor, Botka János, Gulyás Katalin, Józsa László és Szabó Imre:

Mesterszállás – Fejezetek a község történetéből